

EKSKLUZIVNI
INTERVJUMARJAN
EBERLINC

Življenjepis

Marjan Eberlinc se je rodil leta 1953 v Trbovljah, kjer je preživel precejšen del svojega življenja.

Po končani srednji šoli, leta 1972, se je vpisal na Fakulteto za strojništvo, kjer je leta 1976 tudi diplomiral. Po študiju se je zaposlil v inženirski družbi Rudis, kjer je bil zaposlen na vodilnih delovnih mestih in delal na področju energetskih projektov doma in v tujini.

Januarja 2000 je v družbi Geoplin prevzel mesto direktorja tehničnega sektorja. V letu 2003 je postal namestnik glavnega direktorja in član uprave. Od januarja 2005, ko je družba Geoplin ustanovila hčerinsko podjetje, ki je slovenski sistemski operater prenosnega omrežja zemeljskega plina, je direktor družbe Geoplin plinovodi d.o.o., oziroma leta 2011 preimenovane v družbo Plinovodi, d.o.o., kjer je bil v letu 2019 ponovno imenovan za glavnega direktorja za naslednje mandatno obdobje. Od leta 2010 je predsednik Energetske zbornice Slovenije.

1. Spoštovani g. Eberlinc, naš ekskluzivni intervju začinjamo z zopet najaktualnejšo temo, kako operater prenosnega sistema deluje v posebnih razmerah ponovnega in tokrat bistveno večjega vala okužb s COVID-19? Kakšen je bil vaš odziv na prvi val in ali je vaše delovanje in vaš odziv sedaj kaj drugačen od tistega iz pomladanskega prvega vala?

Navkljub izrazitejšemu in obsežnejšemu drugemu valu okužb z virusom COVID-19 se še zelo dobro spomnimo naših odzivov na prvi val okužb in epidemijo v pomladanskem času. Takratno ukrepanje in vzpostavitev delovanja v kriznih razmerah ocenjujem kot uspešno. Naši takojšnji odzivi in aktivnosti so bile v zgodnji fazi epidemije namenjene takojšnji vzpostavitvi in prehodu na izreden režim dela. Danes lahko ugotovimo, da smo se takrat uspeli v izredno kratkem času prilagoditi in zagotavljati brezhibno delovanje prenosnega sistema. Najvišjo prioriteto je imel naš center vodenja, ki je bil v tem času praktično izoliran od ostalega sveta.

V smislu našega delovanja nam je analiza najrazličnejših scenarijev po dolžini trajanja in jakosti takrat omogočala, da smo glede na dejanske razmere stopenjsko prehajali med njimi in s tem zagotavljali vse ključne funkcije delovanja družbe praktično neokrnjene. Uspelo nam je, da je poslovanje družbe v času epidemije potekalo nemoteno, z veliko stopnjo zavedanja zaposlenih, da izredne razmere terjajo hiter odziv in prilagoditev. Četudi neobičajno in drugače, je sistem deloval in poslovanje je potekalo v izrednih razmerah enako učinkovito, kot deluje sicer v normalnih okoliščinah.

Ocenjujem, da so se tudi širše, izven okvira naše družbe, slovenska energetska podjetja znala na primeren način odzvati in soočiti s prvo epidemiološko situacijo. To je tudi razlog, da težav na nobenem od sektorjev oskrbe z energijo nismo zaznali. Dolgoročno pa seveda možnosti podobnih pojavov nikakor nismo zanemarjali. Še naprej je bila ena od ključnih nalog pripravljenost na časovno hitro in učinkovito obvladovanje energetske infrastrukture.

2. Kako se soočate z drugim valom okužb in posledično izvajanjem ukrepov za njihovo zajezitev?

Odzivi na prvi val okužb s COVID-19 in posledično naše analize ter priprave na morebitne naslednje vale okužb ob tokratnem, drugem in res občutno večjem valu okužb, koristimo kot pomembno izkušnjo za naše delo. Tudi tokrat so bile naše prve misli in aktivnosti namenjene doslednemu izvajanju vseh ukrepov in vzpostavitvi prilagojenega načina dela.

Najvišjo prioriteto ima še vedno naš prenosni sistem, ki je kritična infrastruktura in naša prednostna skrb za zagotavljanje varnega, neprekinjenega ter zanesljivega delovanja prenosne plinovodne infrastrukture. Pri tem gredo tokrat, za razliko od našega odziva na prvi val, aktivnosti in ohranjanja prisotnosti ekip in zaposlenih ob upoštevanju vseh preventivnih ukrepov, nekoliko širše. V času in po prvem valu okužb smo namreč vse sile usmerili v pripravo ter zagotovitev avtonomije delovnih mest. Seveda povsod tam, kjer je bilo to mogoče. Na ta način smo v smislu delovnega procesa danes bolj prilagodljivi.

Tega, česar po prvem valu okužb in navidezne vmesne umiritve epidemiološke situacije nihče ni mogel predvideti, je prav obseg in velikost drugega in potencialno naslednjih valov okužb do zagotovitve zanesljivega cepiva. Četudi smo vmesno obdobje v družbi intenzivno izkoristili za pripravo na delo v posebnih razmerah, v tako kratkem času ni bilo mogoče odpraviti obstoječih prostorskih omejitev

in prilagoditev. Te ostajajo naša prioriteta v čim krajšem prihajajočem obdobju.

Povzamem lahko, da sem ponosen na svoje sodelavce, ki z največjo skrbnostjo izvajajo vse potrebne ukrepe, da naš sistem v teh zopet zelo zahtevnih časih deluje enako učinkovito, kot tudi sicer ob normalnem delovanju. In ne smemo pozabiti, da je drugi val že bistveno večji in njegovi vplivi ter posledice še bistveno večje od prvega. Torej ni še izdelanega vzorca, po katerem bi lahko vnaprej predvideno in brez tveganj ravnali. Z virusom, ki ga kljub ne tako kratki prisotnosti še vedno ne poznamo dovolj, prihaja v naša življenja in delo, postal je nova stvarnost, ko moramo več pozornosti nameniti preventivi, premišljenosti, samostojnosti in avtonomnosti, nenazadnje tudi energetiki.

3. In če se vrnemo nazaj na vaše prvo srečanje s plinom in začetke vaše bogate profesionalne poti, s katero ste zaznamovali slovenski plinski prostor. Ste zelo aktivni in povsod smo zelo veseli vaših naprednih in premišljenih pogledov ter misli. Kakšni pa so bili vaši začetki? Kdaj ste se prvič srečali z zemeljskim plinom?

Moji začetki konkretnjšega dela z zemeljskim plinom segajo v leto 2000, ko sem se zaposlil v družbi Geoplin d.o.o., takrat še skupno podjetje, ki je pokrivalo celotno oskrbo z zemeljskim plinom v Sloveniji, od nabave pri ruskem Gazpromu do oskrbe ključnih industrijskih uporabnikov in distribucijskih sistemov v Sloveniji. Družba je pokrivala vse člene v verigi oskrbe z zemeljskim plinom v Sloveniji in skrbela za čezmejni transport zemeljskega plina med našimi sosedami, s katerimi je bila prek omrežja povezana.

Ponosan sem, da sem se pridružil v tako pozitiven kolektiv in zdravo družbo, v kateri sem lahko sprva v vlogi tehničnega direktorja, zelo hitro za tem pa kot član uprave in namestnik glavnega direktorja prispeval svoje inženirsko znanje in izkušnje za intenziven nadaljnji razvoj in nadgradnjo prenosnega sistema zemeljskega plina.

Ko pogledam nazaj, ne morem mimo naših predhodnikov, ki so realizirali pogumno ter vizionarsko zamisel o vzpostavitvi prenosnega plinovodnega sistema na ozemlju Slovenije in njegovi čezmejni povezanosti najprej z Avstrijo in Hrvaško ter kmalu za tem tudi z Italijo. Izredno delo so opravili, verjetno si danes niti ne moremo predstavljati, kako pogumno in strateško pomembno je to bilo. Slovenija je še danes nad povprečjem članic EU v oskrbi industrije z zemeljskim plinom, sistem pa je bil zasnovan tako, da nam, ki

nadaljujemo njihovo delo, omogoča nadaljnji razvoj, širitve in ohranitev ter krepitev pomembne slovenske plinovodne geopolitike.

Kot omenjeno, sem ponosen, da sem lahko nadaljeval njihovo delo. Če samo grobo povzamem, se je na področju zemeljskega plina v preteklih 20 letih zgodilo zelo veliko, saj je družba uspešno nadaljevala delo naših vizionarskih predhodnikov. Prenosni sistem se je praktično podvojil, nadgradil in predstavlja eno od ključnih energetskih hrbtenic. Uspešno izvedenemu investicijskemu ciklu z gradnjami je sledil nadaljnji razvoj in redno uvajanje preizkušenih in zanesljivih tehnoloških novosti. Kljub svoji relativni majhnosti smo zelo aktivni člen v evropskem prostoru operaterjev prenosnih omrežij, uvajamo inovacije in svoje lastne produkte, vključno z digitalizacijo. Na kratko lahko povzamem, da smo polno pripravljeni na energetsko tranzicijo in našo postopno novo vlogo. Četudi smo kdaj pričali nejevernežem, ki tudi sicer ne vidijo prihodnosti slovenske energetike, pa zelo jasno sporočamo, da smo pripravljeni in vidimo svojo prihodnjo vlogo kot enega od promotorjev in nosilcev prehoda najprej na najčistejši energent zemeljski plin, nato pa širokega uvažanja OVE prek obnovljivih plinov in zelenega vodika. Torej simbolično lahko rečemo, da pot v podnebno nevtralnost vodi tudi skozi plinovodna omrežja.

4. Načeli ste pravzaprav najbolj aktualno temo za evropsko in seveda tudi za slovensko energetiko. Kako vidite vlogo družbe Plinovodi v prihajajočih procesih transformacije? Kako ocenjujete prihodnost, ki navidez stavi na elektrifikacijo in brezogljivost povezuje zgolj s tem? Kje v tem vi prepoznate vlogo plina in plinovodnih omrežij?

Zemeljski plin je gorivo, ki je med vsemi najčistejši in ima najnižji ogljični odtis. Prav zaradi tega je deklariran kot energent prehoda v nizko in brezogljivno družbo. Zemeljski plin zaseda pomembno vlogo v vseh strategijah prehoda v nizkoogljivno družbo v državah članicah EU, saj je nosilec tranzicije s prevzemanjem vloge proizvodnih objektov na trda in tekoča fosilna goriva. In če se malce ponovim, se bo po pričakovanjih vloga zemeljskega plina v prihodnjih letih zaradi vsega navedenega še krepila. Hkrati s tem se bo zemeljski plin postopno razogljivil. Viški OVE elektrike se bodo najoptimalneje pretvarjali v zeleni vodik, ta pa bo čist ali pa v obliki sintetičnega metana injiciran v plinovodna omrežja. Na ta način se bodo viški zelene elektrike shranjevali in prek plinovodnega omrežja bo takšen obnovljiv plin na razpolago najširšemu krogu uporabnikov.

Največji prihodnji potencial zemeljskega plina je v njegovemu prevzemanju vloge nadomestnega goriva ostalim fosilnim virom v času tranzicije ter postopnem razogljitvenju, s čimer tudi plinovodno omrežje postopno postaja omrežje obnovljivega energenta. Sedanji neizkoriščeni potenciali zemeljskega plina, ki se poleg že omenjenih prihodnjih najbolj intenzivno odkriva, je zagotovo njegova raba v transportu. Za namen lahkega prometa z osebnimi vozili in še bolj pomembno v težkem tovornem in ladijskem prometu.

Plinovodna omrežja, poleg siceršnje pomembne vloge za prenos in distribucijo zemeljskega plina do uporabnikov, v novi vlogi z obnovljivimi plini pridobivajo popolnoma novo funkcijo nosilca obnovljive energije. Z množico novih proizvodnih mest, kot virov obnovljivega plina, kjer se bo iz zelene elektrike proizveden OVE plin injiciral v plinovodna omrežja, pa tudi delovanje teh omrežij postaja vse bolj dvosmerno. Popolnoma nova je tudi vloga plinovodnih omrežij kot hranilnikov zelene energije, ki ni časovno omejena in je praktično že na razpolago. Na ta način je plinovodni sistem tudi nosilec prihodnjega sektorskega povezovanja, ki bo ključno pripomoglo tudi k razbremenitvam elektroenergetskega sistema z uvajanjem vedno večjega obsega OVE.

Povzamemo lahko, da je visok potencial plinovodnih omrežij v času tranzicije in kasneje v brezogljivni družbi izrednega pomena za integralni razvoj trajnostne energetike.

5. Še preden smo vas konkretno povprašali, ste odprli zelo aktualno temo. Poznamo kar nekaj strateških dokumentov, ki govorijo o energetski tranziciji. Začenši pri našem NEPN-u, pa podnebni strategiji v pripravi, nekatera zelo napredna razmišljanja nosilnih akterjev na področju energetike v Sloveniji in vrsto strategij na nivoju Evrope. Kako konkretno vidite uresničevanje ciljev prehoda v Sloveniji in kje konkretno ste poleg na zemeljskem plinu?

Obstaja kar nekaj strategij, ki popisujejo pot in korake prehoda v zeleno podnebno nevtralnost in brezogljivno družbo. Cilji navajajo različne letnice, večinoma skrajno 2050, kar je v smislu določanja strateških ciljev ustrezno, nevarnost je le-ta, da zaradi množice ciljev v letu 2050 ne prepoznamo tistih, ki jih moramo izvajati sedaj, danes, jutri v naslednjih nekaj letih, da bomo po naravni poti dosegli tudi tiste v letu 2050.

Če povem bolj konkretno, se strinjam, da je do 2030 ključni cilj zagotovo povečati delež OVE, pri čemer pa ostali vzporedni ukrepi in aktivnosti ne smejo zastati. Dovolj celostno je v smislu ukrepov ter pričakovanih ciljev to nakazal

že NEPN. Torej se moramo na prihodnji razvoj pripravljati celovito in da v tem razvoju ne zaostajamo. Preživete so namreč nekatere ideje in razmišljanja, da moramo počakati na ostale in privarčevati s tem, da razvojne faze preskočimo in uživamo v sadovih končnih rezultatov. Kot sem že poudarjal, je energetika prihodnosti tudi v odločitvi, da bomo aktivni v vseh členih energetske verige, od proizvodnje do porabe in ne zgolj pasivni člen. Prav področje plinovodne infrastrukture in trenutno zemeljskega plina, kasneje pa obnovljivih plinov in vodika, to še posebej zadeva.

Ne skrivamo namreč ambicij, da se bo v prihodnje po slovenskih plinovodnih omrežjih transportiral plin, ki bo obnovljivega izvora. Nikakor si ne želimo, da bi se omrežja vodika, ki se rišejo po karti Evrope, izogibala Slovenije, in seveda si želimo, da bi bili slovenski uporabniki leta 2050 deležni vseh prednosti in ugodnosti, ki jih bo lahko ponudila slovenska energetska infrastruktura, v kateri prepoznavamo plinovodna omrežja in oskrbo s plinom kot zelo pomembnega partnerja.

Zelo konkretno menim, da v slovenski energetski tranziciji plinovodna omrežja in plini lahko ponudijo optimalno rešitev prav v vseh fazah te tranzicije. Sprva z dokaj enostavnim prehodom na plin kot najčistejše gorivo povsod tam, kjer so v uporabi še stare in okoljsko sporne tehnologije in energenti. Takoj za tem pa v uvajanju obnovljivih plinov in na ta način zelo široko oskrbo uporabnikov z OVE. Ne smemo pozabiti, da obstoječi plinovodni sistem naenkrat lahko doseže vso ključno industrijo in široko potrošnjo in da so prek te široke dosegljivosti lahko tudi rezultati takšnega razogljitvenja veliki. Pri tem pa sploh ne omenjam ostalih vlog, ki jih poleg prehoda na OVE pline prepoznavamo za plinovodne sisteme v novi vlogi, kot je to povezovanje sektorjev ter možnost dolgoročnejšega hranjenja vedno večjih viškov OVE.

6. Pred časom smo se v naši reviji Plin – zemeljski plin že povprašali v perspektivi do 2050 »ali je vodik novi zemeljski plin«. Kakšno je vaše mnenje o tem?

Prepričan sem, da je vodik v Evropi dejstvo. Nič več ne more ustaviti njegovega pohoda in samo vprašanje njegove prepoznavnosti in uspešnosti pri koriščenju spodbud bo, kdo bo pri njegovem uvajanju nosilec. Četudi je trenutno nekonkurenčen in s številnimi tehnološkimi izzivi, si želimo, da bi ga ustrezno prepoznali tudi v Sloveniji. Ne glede na to, pa bo vodik že čez desetletje edina prava alternativa vsesplošnemu prehodu na elektrifikacijo.

EKSKLUZIVNI INTERVJU

Tokrat bolj kot inženir lahko rečem, da vsaka uspešna strategija nujno in vedno potrebuje tudi alternativo. Ta alternativa bo zeleni vodik, sledil mu bo sintetični OVE plin, ki bo nase vezal CO₂, v vsakem primeru bodo to plinski sistemi in s tem povezana plinovodna omrežja. To bo pokazal čas.

In prav v tem je tudi naša dolgoročna želja in upam, tudi prihodnja strategija. Operater prenosnega sistema je že večkrat dokazal, da je nosilec znanja o zemeljskem plinu. Vse prevečkrat tudi širše, ker je varnost delovanja, zanesljivost, znanje in razvoj ter nenazadnje digitalizacijo in inovacije vzel za svoje. V tem smislu peljemo tudi naše nadaljnje aktivnosti. Povezujemo se z evropskimi operaterji, vzpodbujamo pridobivanje znanja, spodbujamo povezovanje energetskega akterjev znotraj Slovenije in verjamemo, da se nam bo to z vztrajnim delom obrestovalo. Lahko rečem, da bomo pravočasno pripravljene na sprejem vodika v prenosni sistem in da bo naše znanje ustrezno tudi za vzpostavitev sistema vodikovodov.

7. Naj vas nazadnje povprašamo, ko se danes ozrete na področje zemeljskega plina v Sloveniji, kakšen napotek ali usmeritev za uspešen prihodnji razvoj bi namenili ključnim akterjem?

Bolj kot napotek bi želel izraziti željo. Željo, da bi se kdaj slišalo še kakšen konkreten in glasnejši glas iz kroga slovenske plinske stroke. Veliko dela nas čaka in s skromnim odzivom na velike strukturne spremembe nepoznavalec plinske stroke, ki je praviloma zadržana, lahko razume kot oklevanje in dvom v svojo prihodnjo vlogo. Dejansko pa to ne drži. Smo v časih, ko zavedanje in razmislek nista dovolj, plinski sektor je pred največjimi strukturnimi spremembami v svojem obstoju in žal se ne morem znebiti občutka, da se nekateri akterji še vedno ukvarjajo zgolj sami s sabo brez pogleda v jutrišnji dan. Kolikor bo ta moj apel pomagal, bom zelo vesel, sicer pa se ne bomo ustavili in bomo intenzivno delali naprej. Pred časom sem kot odziv na prvi val epidemije COVID-19 dejal »stopimo skupaj«, sektorsko sem pred kratkim vezano na primerjavo med plinskim in nuklearnim scenarijem to povzel s »prihodnostjo sobivanja obeh« in sedaj plinskemu sektorju namenjam slogan »pokažimo, da znamo in zmremo«.

POVEZANI Z ENERGIJO

Varen,

zanesljiv in

ekološko neoporečen

prenos zemeljskega plina

je glavni cilj delovanja družbe
Plinovodi d.o.o.

Kot operater prenosnega sistema zemeljskega plina skrbimo za vse na prenosno omrežje priključene industrijske uporabnike in distributerje, kar posredno vključuje tudi vse uporabnike zemeljskega plina v Sloveniji.